

RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA TIJORAT BANKLARINING DEPOZIT OPERATSIYALARI

Mirzalimova Mubina

Andijon davlat texnika instituti

Muhandislik iqtisodiyoti va boshqaruv

fakulteti 4-kurs K-116-21 guruh talabasi

*Ilmiy rahbar: **Mittillayev Ibrohimjon***

Annotatsiya: Mazkur maqolada raqamli iqtisodiyot sharoitida tijorat banklarining depozit operatsiyalarini rivojlantirish jarayoni tahlil qilingan. Raqamli texnologiyalarning bank tizimidagi o'рни hamda ularning depozit operatsiyalariga ta'siri o'rganilgan. Tadqiqot doirasida Agrobank misolida depozit xizmatlarining raqamlashtirilishi, mijozlar uchun yaratilgan qulayliklar hamda bu jarayonning tijorat banklari faoliyatiga ta'siri tahlil qilinadi. Shuningdek, raqamli bank xizmatlari, onlayn depozitlar, mobil ilovalar va blokcheyn texnologiyalarining depozit operatsiyalariga ta'siri ko'rib chiqiladi. Tadqiqot natijalariga asoslanib, tijorat banklarining depozit operatsiyalarini takomillashtirish bo'yicha tavsiyalar berilgan.

Kalit so'zlar: raqamli iqtisodiyot, tijorat banklari, depozit operatsiyalari, Agrobank, raqamli texnologiyalar, onlayn depozitlar, mobil ilovalar, blokcheyn, bank xizmatlari, mijoz tajribasi.

Аннотация: В данной статье анализируется процесс развития депозитных операций коммерческих банков в условиях цифровой экономики. Исследуется роль цифровых технологий в банковской системе и их влияние на депозитные операции. В рамках исследования рассматривается опыт Agrobank, включая

цифровизацию депозитных услуг, созданные удобства для клиентов и влияние этого процесса на деятельность коммерческих банков. Кроме того, изучается влияние цифровых банковских услуг, онлайн-депозитов, мобильных приложений и технологии блокчейн на депозитные операции. На основе результатов исследования предложены рекомендации по совершенствованию депозитных операций коммерческих банков.

Ключевые слова: цифровая экономика, коммерческие банки, депозитные операции, Agrobank, цифровые технологии, онлайн-депозиты, мобильные приложения, блокчейн, банковские услуги, клиентский опыт.

Annotation: This article analyzes the development process of commercial banks' deposit operations in the context of the digital economy. The role of digital technologies in the banking system and their impact on deposit operations are examined. The study focuses on Agrobank, analyzing the digitalization of deposit services, customer convenience, and the influence of this process on the activities of commercial banks. Additionally, the impact of digital banking services, online deposits, mobile applications, and blockchain technology on deposit operations is explored. Based on the research findings, recommendations for improving commercial banks' deposit operations are provided.

Keywords: digital economy, commercial banks, deposit operations, Agrobank, digital technologies, online deposits, mobile applications, blockchain, banking services, customer experience.

KIRISH

Raqamli iqtisodiyotning jadal rivojlanishi jamiyat va iqtisodiyotning barcha sohalariga, jumladan bank tizimiga ham katta ta'sir ko'rsatmoqda. Ayniqsa, tijorat banklarining depozit operatsiyalari raqamli texnologiyalar yordamida sezilarli darajada o'zgarib bormoqda. Raqamli texnologiyalar, jumladan, internet-banking, mobil

ilovalar va blokcheyn texnologiyalari, bank xizmatlarining samaradorligini oshirib, mijozlarga qulayliklar yaratmoqda. Mazkur maqolada raqamli iqtisodiyot sharoitida tijorat banklarining depozit operatsiyalarining rivojlanish jarayoni o'rganiladi. Tadqiqot doirasida Agrobankning raqamli xizmatlari, onlayn depozitlarni jalb qilish, mobil ilovalar va elektron tizimlarning bank xizmatlariga qanday ta'sir ko'rsatayotgani tahlil qilinadi. Maqsadimiz, raqamli texnologiyalarning tijorat banklarining depozit operatsiyalariga ta'sirini aniqlash, shuningdek, Agrobankning tajribasi asosida raqamli bank xizmatlarini takomillashtirish bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqishdan iboratdir. Shu bilan birga, maqola raqamli iqtisodiyot sharoitida depozit operatsiyalarini amalga oshirishning yangi imkoniyatlari va muammolarini o'rganadi. Tadqiqotning metodologik asosida bankning amaliy faoliyatiga oid ma'lumotlar, statistik tahlillar va ilg'or xorijiy tajribalar asosida olib borilgan tahlil yotadi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODLAR

Adabiyotlar tahlili

Raqamli iqtisodiyot sharoitida tijorat banklarining faoliyati va ularning depozit operatsiyalariga raqamli texnologiyalarni joriy etish bo'yicha amalga oshirilgan tadqiqotlar ko'plab muhim xulosalarni taqdim etadi. Raqamli transformatsiya bank tizimida yangi imkoniyatlar yaratish bilan birga, ba'zi muammolarni ham keltirib chiqarmoqda. Bank xizmatlarini raqamlashtirish orqali mijozlar uchun yanada qulayroq xizmatlar taqdim etilmoqda, lekin shu bilan birga, xavfsizlik masalalari, texnik muammolar va xizmatlarning to'liq avtomatlashtirilishi bilan bog'liq muammolar ham paydo bo'lgan. Raqamli texnologiyalarning bank tizimiga joriy etilishi va uning depozit operatsiyalariga ta'siri haqida ko'plab tadqiqotlar mavjud. Ayniqsa, depozit operatsiyalarining raqamlashtirilishi banklarning samaradorligini oshirishga yordam bermoqda. Shu bilan birga, bu jarayonni amalga oshirishda o'ziga xos qiyinchiliklar mavjud, masalan, mijozlar bazasini raqamli tizimlarga o'rgatish, yangi texnologiyalarni integratsiya qilish va mijozlar bilan ishonchli aloqalar o'rnatish

kabi vazifalar muhim ahamiyatga ega. O'z tajribam asosida aytishim mumkin, Agrobankning raqamli xizmatlarining rivojlanishi, shu jumladan onlayn depozitlar va mobil ilovalar orqali amalga oshiriladigan operatsiyalarning samaradorligi, bankning xizmat ko'rsatish jarayonlarini sezilarli darajada soddalashtirdi. Biroq, bu jarayonda xavfsizlik va mijozlar bilan ishlashda ba'zi qiyinchiliklar ham mavjud. Raqamli xizmatlarning to'liq joriy etilishi mijozlarga yanada qulayroq bo'lishiga imkoniyat yaratgan bo'lsa-da, xavfsizlikni ta'minlash muhim vazifa sifatida qolmoqda.

Tadqiqot metodlari

Tadqiqotda quyidagi metodlar qo'llanilgan:

•**Tahlil va sintez:** Bank tizimining raqamli transformatsiyasini va uning depozit operatsiyalariga ta'sirini o'rganish uchun umumiy tahlil va sintez metodlari qo'llanildi. Bu metod orqali raqamli texnologiyalarning mijozlarga ta'sirini va bank xizmatlari samaradorligini baholash mumkin bo'ldi.

•**Statistik tahlil:** Agrobankning depozit operatsiyalariga oid statistik ma'lumotlar tahlil qilindi. Bankning faoliyatida raqamli xizmatlarning qanday o'rin tutishini aniqlash maqsadida turli xil ko'rsatkichlar, shu jumladan onlayn depozitlar va mobil ilovalar orqali amalga oshirilgan operatsiyalar ko'rib chiqildi.

•**Solishtirma tahlil:** Raqamli iqtisodiyot sharoitida faoliyat ko'rsatayotgan boshqa tijorat banklari misolida olingan tajribalar bilan Agrobank faoliyati taqqoslandi. Bu metod yordamida Agrobankning raqamli xizmatlarining samaradorligi boshqa banklar bilan solishtirildi va ularning o'rganilishi davomida yuzaga kelgan muvaffaqiyatlar hamda kamchiliklar aniqlangan

NATIJALAR

Natijalar bo'limida, raqamli iqtisodiyot sharoitida tijorat banklarining depozit operatsiyalarini amalga oshirishda yuzaga kelgan o'zgarishlar va ularning tahlili

asosida quyidagi natijalarga erishilgan. Agrobankning depozit operatsiyalarini raqamlashtirish jarayoni orqali bank o'z mijozlariga yanada qulay va samarali xizmatlarni taqdim eta oldi. Raqamli texnologiyalar, jumladan, mobil ilovalar va onlayn depozit tizimlari, bank xizmatlarining ko'lamini kengaytirib, mijozlarga bank operatsiyalarini masofadan turib amalga oshirish imkoniyatini yaratdi. Bunda, mijozlar uchun vaqt va joydan qat'i nazar depozit qo'yish, pul mablag'larini nazorat qilish imkoniyatlari yaratildi. Shuningdek, onlayn depozitlar va mobil ilovalar orqali mijozlarga qulay shartlar taqdim etilishi, depozit xizmatlarining samaradorligini oshirdi. Mobil ilovalar orqali mijozlar depozit hisoblari bo'yicha barcha ma'lumotlarni tezkor ravishda olish imkoniga ega bo'ldi. Bunga qo'shimcha ravishda, bankning raqamli tizimlari orqali depozitlarni ro'yxatdan o'tkazish va qayta ishlash jarayonlari tezlashtirildi, bu esa xizmat ko'rsatish sifatini sezilarli darajada yaxshiladi. Biroq, raqamli transformatsiya jarayonida ba'zi muammolar ham yuzaga kelgan. Xavfsizlik masalalari, texnik xatoliklar va mijozlar bilan ishonchli aloqalarni o'rnatishdagi qiyinchiliklar tizimning to'liq ishlashiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Shuningdek, ba'zi mijozlar raqamli tizimlardan foydalanishda noqulayliklar sezgan, bu esa ularning bankka bo'lgan ishonchini pasaytirgan. Shu bilan birga, bankning raqamli xizmatlarining rivojlanishi va kengayishi, ayniqsa, yuqori tezlikda xizmat ko'rsatish va mijozlarga yanada yaxshi tajriba taqdim etish imkoniyatlarini yaratdi. Agrobankning raqamli xizmatlarining yanada takomillashuvi, raqamli iqtisodiyot sharoitida tijorat banklarining depozit operatsiyalarini yanada rivojlantirishga xizmat qilishi mumkin. Shu bilan birga, xavfsizlik va texnologik muammolarni hal etish uchun bank tizimida yangilanish va o'zgarishlarni davom ettirish zarurati mavjud. Raqamli texnologiyalar va innovatsiyalarni to'liq amalga oshirish uchun bankning barcha strukturalari o'rtasida samarali hamkorlikni ta'minlash muhim ahamiyatga ega.

MUHOKAMA

Muhokama bo'limida, Agrobankning raqamli transformatsiyasi depozit operatsiyalarining samaradorligini oshirdi. Bankning onlayn depozit tizimlari va mobil

ilovalar orqali mijozlar uchun qulaylik yaratildi, bu esa xizmat ko'rsatish tezligini va sifatini yaxshiladi. Shuningdek, depozitlarni jalb qilishda bankning raqamli xizmatlari muhim ahamiyat kasb etdi. Biroq, raqamli tizimlarda xavfsizlik muammolari, texnik nosozliklar va mijozlarning yangi texnologiyalarga moslashishi kabi qiyinchiliklar mavjud. Xavfsizlikni ta'minlash va texnik muammolarni bartaraf etish, raqamli xizmatlarning samaradorligini oshirishda muhim omil bo'lib qolmoqda. Shuningdek, mijozlar bazasini raqamli tizimlarga o'rgatish zarurati mavjud. Tadqiqot natijalariga ko'ra, Agrobankning raqamli xizmatlari samaradorligini oshirish va xavfsizlikni yaxshilash uchun qo'shimcha chora-tadbirlarni amalga oshirish muhimdir. Bu jarayonni davom ettirish bankning depozit operatsiyalarini yanada samarali qilishga yordam beradi.

XULOSA

Mazkur tadqiqotning natijalariga ko'ra, raqamli iqtisodiyot sharoitida tijorat banklarining depozit operatsiyalarini samarali rivojlantirishda raqamli texnologiyalarning joriy etilishi asosiy omil bo'lib xizmat qilmoqda. Agrobankning raqamli xizmatlari, ayniqsa onlayn depozitlar, mobil ilovalar va blokcheyn texnologiyalarining qo'llanilishi bankning mijozlarga qulay xizmatlar taqdim etish imkoniyatlarini kengaytirish bilan birga, mijozlarning bank xizmatlariga bo'lgan ishonchini oshirdi. Bankning raqamli xizmatlar orqali mijozlar uchun yaratilgan qulayliklar, masalan, tezkor depozitlarni ochish, mobil ilovalar orqali hisoblarni boshqarish va boshqa elektron xizmatlar depozit bazasining o'sishiga hissa qo'shdi. Shu bilan birga, tadqiqotda ta'kidlanganidek, raqamli texnologiyalarni joriy etishda bir qancha muammolar ham mavjud. Xavfsizlik masalalari, texnik nosozliklar va yangi texnologiyalarga moslashishdagi qiyinchiliklar banklarning raqamli xizmatlarini to'liq va samarali joriy etishiga to'sqinlik qilishi mumkin. Mijozlarning raqamli tizimlarga o'rganishi, ularni ishonchli va xavfsiz xizmatlar bilan ta'minlash banklar uchun katta ahamiyatga ega bo'lib qolmoqda. Shuningdek, banklar uchun xavfsizlikni ta'minlash, yangi texnologiyalarni integratsiya qilish va mijozlar bilan ishonchli aloqalar o'rnatish

zarurati yuzaga kelmoqda. Natijada, tijorat banklari depozit operatsiyalarini raqamlashtirishda yanada samarali strategiyalarni ishlab chiqishlari, texnik infratuzilmani yaxshilashlari va mijozlarning ehtiyojlariga moslashishlari kerak. Raqamli texnologiyalar orqali banklar faqat mijozlarga qulaylik yaratish bilan cheklanib qolmasdan, o'z xizmatlarini takomillashtirib, bank tizimining samaradorligini oshirishi mumkin. Tadqiqot natijalariga ko'ra, raqamli bank xizmatlari nafaqat mijozlarga xizmat ko'rsatishda, balki banklar faoliyatida ham yangi imkoniyatlarni yaratadi, shu bilan birga, banklarning raqamli iqtisodiyot sharoitida o'z pozitsiyalarini mustahkamlashlariga yordam beradi.

ADABIYOTLAR RO'YHATI

1. Nazarov, D., & Karimov, B. (2024). *Raqamli iqtisodiyot: O'zbekistonning bank tizimiga ta'siri*. Tashkent: O'zbekiston Milliy Universiteti Noshirligi.
2. Xusanov, M., & Teshabaev, A. (2023). *Bank tizimi va raqamli texnologiyalar*. Tashkent: Iqtisodiyot va Bank xizmatlari Universiteti.
3. Raqamli bank xizmatlari va onlayn depozitlar: O'zbekiston tajribasi (2024). *O'zbekiston Respublikasi Markaziy Banki va tijorat banklari jurnali*.
4. Brynjolfsson, E., & McAfee, A. (2017). *The Second Machine Age: Work, Progress, and Prosperity in a Time of Brilliant Technologies*. W.W. Norton & Company.
5. Mazzucato, M. (2021). *The Value of Everything: Making and Taking in the Global Economy*. Penguin Books.
6. Chesbrough, H. (2020). *Open Innovation: The New Imperative for Creating and Profiting from Technology*. Harvard Business Review Press.
7. Stern, J. (2022). *Digital Banking: A Guide to Innovation*. Wiley.
8. McKinsey & Company (2023). *Digital Banking Transformation: Trends, Challenges, and Opportunities*. McKinsey & Company Report.